

СТ А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Валентин Георгиев Плетньов,

археолог в Регионален исторически музей–Варна

за работата на доц. д-р Райна Иванова Христова–кандидат за заемане на академичната длъжност „професор” в областта на висшето образование: 4. „Природни науки, математика и информатика“, професионално направление: 4.4. „Науки за Земята”, научна специалност „Океанология“, научно направление: „Стратиграфия на кватернерните седименти в Черноморския регион” към секция „Морска геология и археология” на ИО-БАН, Варна, обявен в ДВ/16, 26.02.2016 г., с. 84.

За обявения от „Института по океанология“ към БАН конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ са постъпили документите единствено на доц. д-р Райна Иванова Христова. Прегледът им показва, че те отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилата за условията и реда за придобиване на образователни и научни степени и заемане на академични длъжности в ИО-БАН.

Предложеното по-долу становище е изготвено съгласно заповед № 124 от 26. 04. 2016 г. на Директора на Института по океанология при БАН.

Доц. д-р Р. Христова е завършила специалност „Геология“ в СУ „Св. Кл. Охридски“ през 1986 г. и оттогава работи в „Институт по океанология“ към БАН. През 2004 г. е защитила докторантура по специалността. По своя професионален път е преминала последователно всички научни нива от специалист-геолог през „научен сътрудник II и I ст.“ до „доцент“ от 2007 г. в същия институт. Кандидатката е специализирала в Геологическия институт в Киев и Геологическия факултет на МГУ. Взела е участие във впечатляващ брой важни научни и приложни инженерни проекти, свързани с геологията на крайбрежните езера и шелфа, повечето от които международни или с външно участие. Освен това, има тридесет годишен опит в изследването на черноморския шелф, стратиграфията и литографията на крайбрежието, с десетки морски експедиции.

Кандидатката е представила списък с научни публикации, който съдържа една монография, част от монография, издадена в чужбина, и 65 публикации, от които 21 след

придобиването на научното звание „доцент“. По принцип работите на кандидата трябва да се разглеждат в съвкупност и за придобиването на научното звание „професор“.

Представените научни публикации, повечето от които самостоятелни, са много тясно свързани с тематиката на конкурса и допълват профила на кандидатката. От представените публикации е видно, че основните научни интереси и приноси на кандидата са в областта на стратиграфията на морските кватернерни седименти. Важен научен принос е създаването на корелативната схема за стратиграфската позиция на литостратиграфските и биостратиграфските единици на границата на шелфа с континенталния склон. В редица изследвания е проследена трансгресивно-регресивната ритмика за българския сектор на Черно море, предопределена от промените на климата и движението на морското ниво. За това са приведени редица биостратиграфски доказателства, според които първата средиземноморска инвазия е станала още през средния плейстоцен.

Като нови и оригинални научни приноси могат да се отличат изследванията, свързани с палеогеографските реконструкции на холоценската епоха и по-точно, колебанието на морското ниво и климата в контекста на възникването и развитието на човешкия живот по бреговете. Освен това, като археолог, трябва да обърне внимание на факта, че в резултат на няколко колективни публикации в научното пространство беше открита дискусия за потопените селища по Българското черноморско крайбрежие от енеолита и раннобронзовата епоха. Чрез едновременно прилагане на широк спектър от геоморфоложки, геоложки, археологически и исторически методи в новото направление геоархеология, са очертани перспективи за намиране на археологически артефакти и праисторически местообитания на континенталния шелф.

Научно-приложните приноси ясно се открояват поради тясната научна специализация на кандидатката, свързана с литологията и стратиграфията на морските седименти. Участието ѝ в научен екип при създаването на Геоложка карта на Българската акватория, както и зонирането на шелфовото пространство по типа на морските отложения, намира широко приложение за нуждите на морския бизнес и практическото усвояване на минерални ресурси от бреговата зона и шелфа. Научните публикации на кандидатката са оценени от откритите от нея и приложени 88 цитирания, понякога многократни.

Издадената от доц. Р. Христова монография "Българският черноморски шелф и крайбрежие през кватернера. Геоложка еволюция и климатични промени" на Университетското издателство „Св. Кл. Охридски“, която приемам за хабилитационен труд, представлява сериозно научно обобщение на изследванията за кватернера и развитието на Черно море през този период. От нея проличава детайлното познаване на стратиграфията на морските седименти. Това позволява на автора да проследи и интерпретира основни моменти от палеогеографското развитие на черноморския шелф през холоцена, в които е включено и влиянието на човешкия фактор. Засегнати са въпроси, свързани с археологията на крайбрежието и шелфа, с първите селища на човека в крайбрежните зони, развити по Западното понтийско крайбрежие от Праисторията и Античността. Монографията се отличава с висок научен стил, съдържа удобни за използване информативни илюстрации. Смятам, че тя бързо се популяризира не само сред геолози, но и сред археолозите, занимаващи се с черноморската археология, както и сред студентите. Според мен, изключително представително е участието на доц. Р. Христова с отделна глава в монографията за кватернера по покана на чуждо издателство (в САЩ).

Доц. д-р Р. Христова има и успешна преподавателска дейност като хоноруван преподавател по морска геология в престижни учебни заведения като Варненски технически университет (до 2000 г.), „доцент“ в ВВМУ „Н. Вапцаров“ (от 2012 г.) и в Софийски университет (от 2013 г.). През това време е подготвила двама дипломанти, а в момента има редовен докторант.

Считам, че в научното творчество на доц. Христова категорично се открояват собствени научни и научно-приложни приноси, с висока научна стойност, които отговарят на изискванията за заемане на академичната длъжност „професор“ по обявената научна специалност. След прегледа на дейността на кандидата по съвкупност, давам своето положително становище и препоръчвам на Научното жури да предложи на уважаемите членове на Научния съвет на „Института по океанология“ да гласуват избирането на доц. д-р Райна Христова за академичната длъжност „професор“ по професионално направление: 4.4. „Науки за Земята“ (Стратиграфия на кватернерните седименти в Черноморския регион).

07.06.2016 г.

Проф. д-р Валентин Плетньов.